

Antwoord

van Gedeputeerde Staten op vragen van

A. Kasbergen en R. Klumpes (GL)
(d.d. 8 juni 2021)

Nummer
3763

Onderwerp
Feitenrelaas inzake de regeling melden vermoedens van een misstand

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Op 17 mei 2021 kreeg de fractie van GroenLinks het document Overdracht natuurgebied Spuimonding-West; Feitenrelaas inzake de regeling melden vermoedens van een misstand (verder "feitenrelaas" genoemd) in handen. Dit betreft de uitkomsten van een onderzoek naar een melding van een vermoeden van een misstand¹. Deze melding werd in september 2020 gedaan door iemand die in 2016 betrokken was bij bodemonderzoek op de betreffende locatie. De melder geeft aan dat er wat hem betreft door handelen van de provincie sprake is van misstanden bij de ontwikkeling en verkoop van het natuurgebied². Naar aanleiding van de melding is onderzoek door de Eenheid Audit en Advies in opdracht van de provinciesecretaris uitgevoerd. Wij vertrouwen erop dat de resultaten nog met PS zullen worden gedeeld. De inhoud van het feitenrelaas is voor de GroenLinks-fractie dusdanig zorgwekkend dat zij heeft besloten om hierop vooruitlopend schriftelijke vragen in te dienen.

GroenLinks stelt hierbij de volgende vragen aan GS:

De melding kwam in september 2020 bij de provincie binnen, de opdracht voor het onderzoek is in oktober 2020 gegeven en het feitenrelaas heeft als verschijningsdatum 29 maart 2021. Deze tijdlijn roept bij de fractie van GroenLinks de volgende vragen op:

- 1. Is GS voornemens om het feitenrelaas te delen met PS? Zo ja, wanneer kan PS dat tegemoet zien? En zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Wij hebben u per brief hierover geïnformeerd en het relaas toegezonden, zie onze brief (kenmerk PZH-2021-779435160). In de brief worden de aanleiding en achtergronden weergegeven van de melding van een vermoeden van een mogelijke misstand.

¹ Dit werd door de melder van de onderzochte vermoedens toegestuurd.

² Dit natuurgebied is onderdeel van het Natura 2000-gebied Haringvliet.

2. *Welke besluiten heeft GS naar aanleiding van het feitenrelaas genomen over de eventuele vervolgstappen?*

Antwoord

Zie onze brief bij het feitenrelaas (kenmerk PZH-2021-779435160). We treden in overleg met Natuurmonumenten of een vervolgonderzoek twijfels kan wegnemen over de effecten van de aanwezigheid van vervuild rivierslib op (de ontwikkeling van) de natuur en het realiseren van de Natura2000 doelen.

Uit het feitenrelaas maakt de GroenLinks-fractie op dat op het zuidelijke deel van Spuimonding-West (genaamd Buitengorzen Beningerwaard) tot op de dag van vandaag ernstig verontreinigd rivierslib aanwezig is. Dit was volgens het feitenrelaas bij de provincie al bekend in 2007. Het feitenrelaas roept de vraag op of er voor dit slib niet een saneringsplicht was tijdens aanleg van de locatie in het kader van het Besluit bodemkwaliteit. En tevens of, gezien de ernst van de verontreiniging, er niet een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet uitgevoerd had moeten worden en of het natuurontwikkelingsplan daarmee niet MER-plichtig was.

Het feitenrelaas roept vragen op over de natuurontwikkeling ter plekke en andere risico's:

3. *Wat is de staat van de natuur op het betreffende terrein momenteel? Graag een toelichting.*

Antwoord

Het natuurgebied Spuimond-West is zo aangelegd dat het onder invloed staat van het huidige beperkte getij. De hierbij ontstane droogvallende platen en slikkige oevers vormen een meerwaarde voor het gebied. Bijzondere aanwezige natuurwaarden zijn onder andere de nog aanwezige restanten van zilte flora en het voorkomen van riet- en weidevogels. Spuimond-West heeft daarnaast een grote waarde voor trekvogels, in het bijzonder voor steltlopers en watervogels.

Hiermee voldoet het inmiddels aan de vooraf opgestelde ambitie voor dit gebied. Ondanks dat het gebied zich nog verder ontwikkelt en er nog veel te verbeteren valt, draagt het op dit moment voor diverse habitats en soorten bij aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura2000 gebied Haringvliet.

Het gebied vormt een belangrijk schakel in de natuur in de Delta. Juist de aansluiting op de bestaande Beninger Slikken maakt dat er een aaneengesloten, robuust systeem is ontstaan waarbinnen landschap ecologische processen weer een rol spelen.

4. *Hoe schat GS het risico in dat de beoogde Natura 2000-doelstellingen voor soorten en/of habitats op het terrein nu of in de toekomst belemmerd worden door de aanwezige verontreinigingen? En welke mogelijke invloed heeft getijdenwerking op de beoogde natuurontwikkeling?*

Antwoord

De historische (water)bodemverontreiniging lijkt geen beletsel voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

Sinds 1970 wordt er geen vervuild rivierslib meer afgezet en is de aanwezige vervuiling langzaamaan afgedekt. De vervuiling lijkt sterk gebonden aan de grond en niet echt te worden opgenomen door de aanwezige soorten (zie antwoord volgende vraag). Soorten bovendien, die dit specifieke gebied enkel als tussenstop gebruiken, waardoor de blootstelling beperkt blijft.

Het deel van het gebied dat onder invloed staat van getijdenwerking, en daarmee ook een grote natuurwaarde heeft, is bovendien nieuw aangelegd waarbij richtlijnen voor de gewenste milieu hygiënische kwaliteit voor gebruik als natuurgebied zijn gehanteerd. Om deze redenen zijn in het N2000-beheerplan nu geen aanvullende maatregelen rondom bodemsanering opgenomen.

De natuur en de ontwikkeling van natuurwaarden zijn voor de provincie en Natuurmonumenten echter van het grootste belang. Daarom bekijken wij in nauwe afstemming met Natuurmonumenten of een vervolgonderzoek twijfels kan wegnemen over de effecten van de aanwezigheid van vervuild rivierslib op (het verder stimuleren van de ontwikkeling van) de natuur en het realiseren van de Natura2000 doelen.

5. *Het betreffende terrein is momenteel in gebruik om er vleesrunderen op te laten grazen. Mogelijk is dit ook het geval op andere Deltanatuurgebieden met verontreinigd rivierslib. Nieuwsuur zond op 2 december 2020 een verontrustend item uit over ophoping van giftige stoffen in het vlees van paarden en koeien die grazen op stroomopwaarts gelegen uiterwaarden met gelijksoortige vervuiling. Bent u met ons van mening dat er sprake kan zijn van humane risico's? Zo nee, waarom is dat volgens GS in dit geval niet zo? En zo ja, welke actie onderneemt GS daarop?*

Antwoord

Dat was inderdaad een verontrustend bericht. De gezondheid van onze inwoners is immers van groot belang. De humane risico's vallen echter onder Rijkstoezicht, de uitzending van Nieuwsuur heeft geleid tot onderstaande Kamervragen met beantwoording.

- Beantwoording Kamervragen Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Kamerbrief 21-05-2021: *'Het huidige onderzoek over het bericht dat runderen langs de Waal vol gif zitten richt zich enkel tot grazers die in het kader van vegetatiebeheer hun hele leven in die gebieden doorbrengen en waar de invloed van de rivier het grootst is. Vegetatiebeheer door begrazing is in die gebieden het primaire doel. Dieren van reguliere boeren verblijven over het algemeen niet, zoals de natuurgrazers, hun hele leven in die gebieden en behoren ook tot een ander houderijsysteem. Daarom worden ze niet in dat onderzoek meegenomen. Deze dieren van reguliere boeren worden op dezelfde manier gekeurd als alle andere dieren die in een slachterij komen. Een algehele stop van de handel of op het verkopen van het vlees, van grazers die primair zijn ingezet voor vegetatiebeheer of van dieren van reguliere veehouders, is nu niet aan de orde'*.
- Zie ook de beantwoording van de Minister van LNV, Kamervragen over hoge dioxinewaarden bij dieren in natuurgebieden, Kamerbrief 21-05-2021 en de beantwoording van de Minister van LNV, Kamervragen over vleesrunderen die op vergiftigde grond hebben gegraasd, 21-05-2021.
- De beantwoording van deze vragen kan het beste gelezen worden in samenhang met de antwoorden op de vragen van de leden Kröger (GL) en Dik-Faber (CU) (kenmerk 2020Z15001) en van het lid Futselaar (SP) (kenmerk 2020Z23669).

Vanuit onze provinciale verantwoordelijkheid voor natuurontwikkeling treden wij in overleg met Natuurmonumenten of een vervolgonderzoek twijfels kan wegnemen over de effecten van de aanwezigheid van vervuild rivierslib op (de ontwikkeling van) de natuur en het realiseren van de Natura2000 doelen.

Aanvullend kan nog worden opgemerkt [citaat De Gelderlander 19 september 2020] *‘De kans dat de dieren ziek worden van oude bodemvervuilingen is volgens Tinka Murk klein. Ze is hoogleraar aan de Wageningen Universiteit en toxicoloog. Ze deed eerder onderzoek in de Biesbosch naar het effect van bodemvervuilingen op muizen en slakken. „Tot mijn eigen verbazing vonden we die stoffen nauwelijks in die dieren terug. Schadelijke stoffen als dioxines, PAK’s en zware metalen bleken erg sterk gebonden aan de gronddeeltjes, die situatie is vrij stabiel.’*

6. *Kan GS toelichten waarom er bij het natuurontwikkelingsplan van Spuimonding-West geen passende beoordeling en MER uitgevoerd zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet?*

Antwoord

In het Vaststellingsbesluit Deltanatuur polder Zuidoord Bernisse (link: https://ro.zuid-holland.nl/Inpassingsplannen/Deltanatuur_polder_Zuidoord_Bernisse/vastgesteld/t_N.L.IMRO.9928.DOSx2009x0001785IP-VA01_2.1.html) wordt aangegeven dat in de Aanmeldingsnotitie Spuimonding-West (Grontmij, januari 2008) wordt geconcludeerd dat de locatie, noch de omgeving, noch de inrichting van Spuimonding-West aanleiding geeft om nadere onderzoeken uit te voeren en die in een uitgebreide milieueffectrapportage af te wegen. Er zijn geen bijzondere omstandigheden die het doorlopen van een volledige milieueffectrapportage noodzakelijk maken. De gemeente Bernisse is bevoegd gezag in deze kwestie. De gemeenteraad heeft de notitie in juni 2008 behandeld. De raad heeft daarbij bepaald dat ondanks de (bekende) aanwezigheid van vervuild rivierslib het opstellen van een MER voor de Spuimonding-West niet nodig is.

7. *Had het verontreinigde rivierslib bij de ontwikkeling van de locatie gesaneerd moeten worden, gezien het Besluit bodemkwaliteit? Graag een toelichting.*

Antwoord

Het Besluit Bodemkwaliteit (BBk) was van kracht in 2008, sinds 2010 is dat de Waterwet (Wtw). Wtw introduceerde een andere systematiek voor het afwegen van de noodzaak van waterbodemsanering. Bodemkwaliteit vormde niet langer het vertrekpunt, maar de waterkwaliteit en doelen KRW waren de belangrijkste criteria. Indien een waterbodem het behalen van de KRW doelen in de weg staat, kan besloten worden tot saneren (als maatregel in een KRW maatregelen-programma).

Het verwijderen / saneren van alle verontreinigde sedimenten is technisch niet haalbaar. Dat besef lag mede ten grondslag aan de koerswijziging in het (water)bodembeleid die met de Waterwet en het Besluit Bodemkwaliteit (BBk) gestalte heeft gekregen.

Uit het feitenrelaas blijkt dat er meerdere rapporten zijn verschenen die tegenstrijdige conclusies trekken ten aanzien van de mate van vervuiling, de ecologische risico's en

de noodzaak voor vervolgonderzoek. Zo was er een onderzoek uit 2016 waaruit blijkt dat na ontwikkeling van de locatie opnieuw is vastgesteld dat Buitengorzen Beningerwaard vervuild is met rivierslib en dat dit geen humane en ecologische risico's veroorzaakt en er geen aanleiding voor nader onderzoek is. En een ander eveneens bij de provincie bekend onderzoeksrapport van hetzelfde adviesbureau uit 2016, waaruit blijkt dat deze humane en ecologische risico's er mogelijk wel zijn en er wel aanleiding zou zijn voor nader onderzoek. En er zijn meer tegenstrijdigheden. Zo zijn de conclusies uit het Inrichtingsplan 2007 over de geconstateerde vervuiling niet meegenomen in het inrichtingsproces. Hetzelfde onderzoeksbureau bracht in 2008 een voortoets uit waarover het feitenrelaas het volgende zegt: "In het rapport wordt niet gesproken over sanering. Desgevraagd kon Sweco - rechtsopvolger van de Grontmij - niet aangeven op welke wijze gevolg is gegeven aan haar eerdere opmerkingen over sanering in het inrichtingsplan." Het feitenrelaas roept dus vragen op over hoe er is omgegaan met de uitkomsten van verschillende onderzoeken naar de kwaliteit van het water en de grond en reeds aanwezige kennis over de vervuiling ter plaatse:

8. *Hoe beoordeelt GS de tegenstrijdigheden in het feitenrelaas? Is GS voornemens om die nader te (laten) onderzoeken en de resultaten met PS te delen?*

Antwoord

Zie onze brief (kenmerk PZH-2021-779435160). Zoals aangegeven in de brief zal naar aanleiding van het feitenrelaas GS in overleg treden met Natuurmonumenten of een vervolgonderzoek twijfels kan wegnemen over de effecten van de aanwezigheid van vervuild rivierslib op de ontwikkeling van de natuur en het realiseren van de Natura2000 doelen.

9. *Uit het feitenrelaas blijkt dat Spuimonding-West in 2016 op papier qua status is veranderd van de kwalificatie "landbodem" naar "waterbodem". Het betreft echter een stuk land dat grotendeels droog ligt en vrijwel nooit onderloopt, aldus het feitenrelaas. Kan GS toelichten hoe die kwalificatie "waterbodem" tot stand is gekomen en waarom daarvoor gekozen is terwijl het feitelijk geen waterbodem lijkt te betreffen?*

Antwoord

Landbodems en drogere oevergebieden vallen onder de Wet bodembescherming, waterbodems onder de Waterwet. Het is natuurlijk lastig om aan te geven waar slikken en gorzen precies onder vallen. Omdat het hier een Rijkswater betreft zijn de "drogere oevergebieden" expliciet als zodanig aangewezen in bijlage II van de Waterregeling. Daaruit valt te lezen dat Spuimond-West onder de Waterregeling als droger oevergebied wordt, dus de keuze om het aan te merken als waterbodem klopt op basis van deze kaart aanduiding. Tenslotte liggen de gronden na inrichting buitendijks waarbij een rechtstreekse verbinding is met Rijkswater.

Het beleid omtrent de aanwijzing van waterbodems is vastgelegd in de Staatscourant op 21 april 2015 door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (Staatscourant 2015, 10593). De verantwoordelijkheid voor de aanwijzing van de bodemkwalificatie ligt in dit geval bij het Ministerie van Infrastructuur en Milieu of Rijkswaterstaat.

10. *Is Natuurmonumenten bij aankoop volledig geïnformeerd over de grondkwaliteit van het gebied? Zo nee, is Natuurmonumenten naar aanleiding van het feitenrelaas geïnformeerd?*

Antwoord

Bij de verkoop is het rapport 'Waterbodemonderzoek Spuimond West van 19 september 2016, revisie 23 juni 2017' beschikbaar gesteld aan Natuurmonumenten. Volgens dit rapport is de situatie van de waterbodemkwaliteit voldoende representatief vastgesteld. De vastgestelde milieu hygiënische kwaliteit vormt geen belemmering voor het huidige gebruik als natuurgebied. Aanvullend onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht, aldus het rapport. Natuurmonumenten is bekend met de inhoud van het rapport en heeft met de aankoop de huidige bodem- en grondwatersituatie van het verkochte uitdrukkelijk aanvaard.

Ook roept het feitenrelaas vragen op over gelijksoortige gebieden:

Het feitenrelaas geeft het beeld dat verontreinigd slib waarschijnlijk bij meer door de provincie ontwikkelde Deltanatuurlocaties een rol speelt: "Langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn talloze buitendijkse gebieden waarin de toplaag sterk verontreinigd is als gevolg van sedimentatie van sterk verontreinigd slib".

11. *Is bij inrichting en/of verkoop van de 23 Deltanatuurgebieden³ verontreinigd rivierslib gesaneerd en/of een passende beoordeling in kader van de Natuurbeschermingswet met bijbehorende MER uitgevoerd waarin de risico's van verontreinigd slib in kaart zijn gebracht? Zo ja: welke gebieden betreft dit precies? Zo nee, is GS voornemens dit alsnog in kaart te brengen en de resultaten met PS te delen?*

Antwoord:

In het kader van o.m. Deltanatuur, de KRW en het Droomfondsproject Haringvliet zijn er in de (voormalige) zomerpolders, gorzen, slikken en platen in en langs het Haringvliet en het Hollands Diep op vele plaatsen nieuwe natuurgebieden aangelegd en bestaande natuurgebieden hersteld of (her)ingericht. Daarbij is rekening gehouden met eventueel aanwezige bodemverontreiniging en is gebruik gemaakt van de relevante toetsingskaders (Waterwet, Wet bodembescherming, Besluit bodemkwaliteit en de KRW). Structureel (land)bodemonderzoek is ons niet bekend, alleen projectgewijs. De ecologische resultaten van de Deltanatuurgebieden noch de beheerders van de gebieden geven aanleiding om te vermoeden dat er sprake is van een negatieve ecologische impact door historische vervuilingen.

12. *Zijn er in de provincie andere gelijksoortige natuurgronden die met dergelijk rivierslib vervuild zijn? Indien dit niet bekend is, is GS voornemens dit nader te inventariseren en de resultaten van die inventarisatie te delen met PS?*

Antwoord

Zie antwoord op vraag 11.

In reactie op de eerdere vragen vanuit GroenLinks n.a.v. het kierbesluit en mogelijke aanwezigheid van verontreinigd rivierslib op locaties zoals Spuimonding-West (vragen nr. 3500, dd. 25 maart 2019), wordt bij vraag 9 in het antwoord over aanleg en (her)inrichting van natuurgebieden in Haringvliet en Hollandsch Diep gesteld: "Daarbij is rekening gehouden met eventueel aanwezige bodemverontreinigingen en is het Besluit bodemkwaliteit als toetsingskader gebruikt."

13. *Leidt het feitenrelaas bij GS, mede gezien de vragen 6 en 7 hierboven, tot nieuwe inzichten ten aanzien van de beantwoording van deze schriftelijke vragen?*

Antwoord

Een vergelijking van het feitenrelaas met de beantwoording van de schriftelijke vragen geeft GS geen aanleiding tot bijstelling van de beantwoording daarvan. Het feitenrelaas en de beantwoording van deze schriftelijke vragen brengen GS niet tot een nieuw conclusie.

³ De 23 Deltanatuurgebieden zoals genoemd in de flyer [Deltanatuurgebieden](#)

Den Haag, 5 juli 2021

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek drs. J. Smit